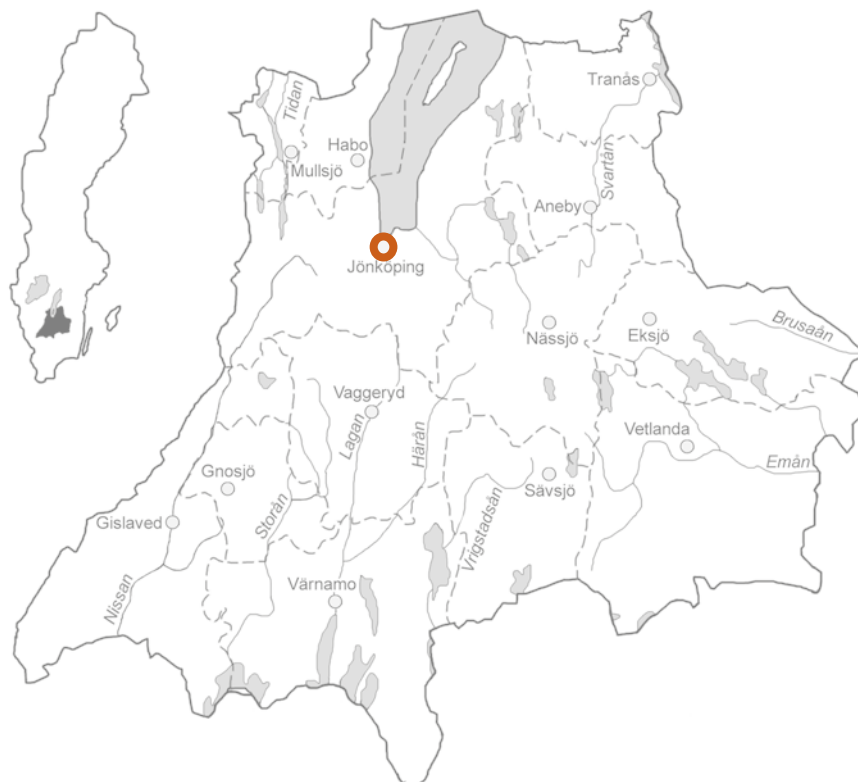

Jupiter 13

Arkeologisk förundersökning av fornlämning L1973:2508,
stadslager, inom fastigheten Jupiter 13, Jönköpings stad och
kommun, Jönköpings län

Jönköpings läns museums dnr: 2021-060
Länsstyrelsens dnr: 431-2555-2021

Rapport och foto: Susanne Haltiner Nordström
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>.

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK) är återgivna enligt tillstånd: Fastighetskartan © Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091. Terrängkartan, samt GSD–Översiktskartan: Lantmäteriet

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2021

Rapport över utförd arkeologisk undersökning

Beskrivning av undersökningsresultaten.

Inledning

Inför Jönköpings kommuns planer på att detaljplanlägga fastigheten Jupiter 13 för 120 bostäder så utförde Jönköpings läns museum en arkeologisk förundersökning under våren 2021. Ytan var ca 1 900 kvadratmeter stor och låg delvis inom fornlämning L1973:2508, Jönköpings medeltida stadslager.

Under Juneleden rinner Junebäcken, numera kulverterad, men som under medeltiden behövde passeras för att komma in i staden västerifrån. Längre norrut, vid Talavidsparken, har lämningar efter själva bäcken och möjliga bryggkonstruktioner framkommit vid tidigare undersökningar (JLM rapport 2012:23).

Resultat

Över ytan upptogs fem sökschakt spridda över området. Det visade sig att området har fyllts upp vid ett flertal tillfällen med sentida massor. Infarten till parkeringen, Halle Persgatan, innehöll elledningar och dagvattenledningar så den lämnades orörd, se figur 2. De sentida påförda massorna innehöll bland annat plast, glas, porslin och mindre föremål av järn.

Under massorna framkom den ursprungliga sanden i alla schakt. I schaktväggen i schakt 2 syntes att området legat öppet och fyllts på under en längre tid med olika material, se figur 4 och 5. Lagren i schaktväggen visade en lutning ner mot väster och Junebäcken med en höjdskillnad på över 1 meter inom en sträcka av 3 meter. En större svacka låg i mitten av undersökningsområdet vilket varit orsaken till den stora mängd av fyllnadsmassor som förts på för att jämna till marken. Som mest hade 3,5 meter lagts på. Den naturliga sanden låg som lägst, på 89,50 m.ö.h, i schakt 1 och 2.

I schakt 3, i den norra delen, framkom ett lager med matjord och tydliga spadstick ner i den gula sanden, se figur 6. Det lilla fyndmaterialet med spik, porslin och rödgods pekar på en odling i mindre skala inom området under slutet av 1800-talet, se figur 7. Tädsticksfabrikens arbetarbostäder låg mellan Brunnsgatan och Gjutjärnsgatan, längs med den norrgående Qvarngatan, se figur 7. På kartan syns indelade tomter väster om Qvarngatan och ytterligare något västerut sluttningen ner mot Junebäcken som utgör nu aktuellt undersökningsområde. Området kan ha utgjort personalens kålgårdar, vilka nu har framkommit vid schaktningen. Med spadhjälp vändes brun matjord ner i den gula sanden vilket möjliggjort odling. Mot den norra kanten av schaktet fanns även spår efter en mindre plog eller liknande redskap. Matjordslagret var 0,05- 0,15 meter tjockt och den gula sanden låg ca 1 meter under asfalt. Den gula ursprungliga sanden fanns på en höjd av 92,45 m.ö.h.

I schakt 4 var matjorden ca 1 meter tjock och den naturliga sanden, undergrunden, kom på ca 91,70 m.ö.h. Den totala höjdskillnaden inom förundersökningsområdet var på över 4 meter. Schakt 5 avslutades snabbt på grund av att flera omärkta ledningar låg i schaktet.

Fynd

Inga av de sentida påträffade fynden sparades.

Åtgärdsförslag

Länsmuseet gjorde en bedömning i samråd med Länsstyrelsen att inga ytterligare arkeologisk insatser behövs på platsen.

Referenser

Karta över Jönköpings Förstad ca 1880, Jönköpings kommuns arkiv.

Plankarta 1906, Jönköpings kommuns arkiv.

Ekonomiska kartan 1960-tal, Lantmäteriet

Administrativa uppgifter

IDENTIFIERINGSUPPGIFTER

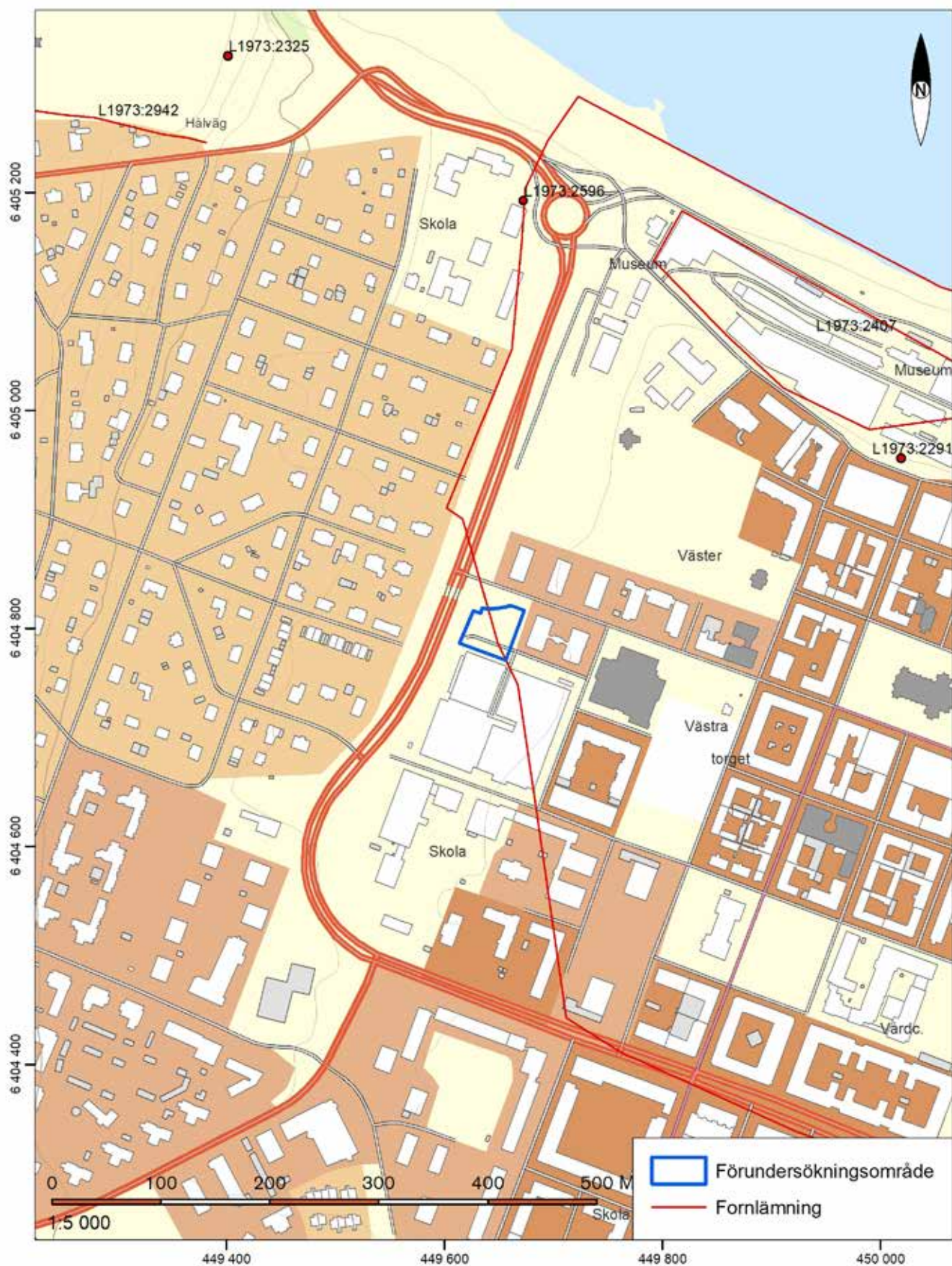
Dnr: 60/2021	Dnr enl Lst beslut: 431-2555-2021	Rapport: 2021:13
Landskap: Småland	Län: Jönköping	Kommun: Jönköping
Socken: Jönköping	Trakt/kvarter/fastighet: Jupiter 13	
Ekonomisk karta: 64E 0eS	Fornl nr: L1973:2508	Stad: Jönköping
N: 6404800	E: 449840	Nivå – lägsta: 90 m.ö.h. -högsta: 94 m.ö.h.

UNDERSÖKNINGENS ART OCH OMFATTNING

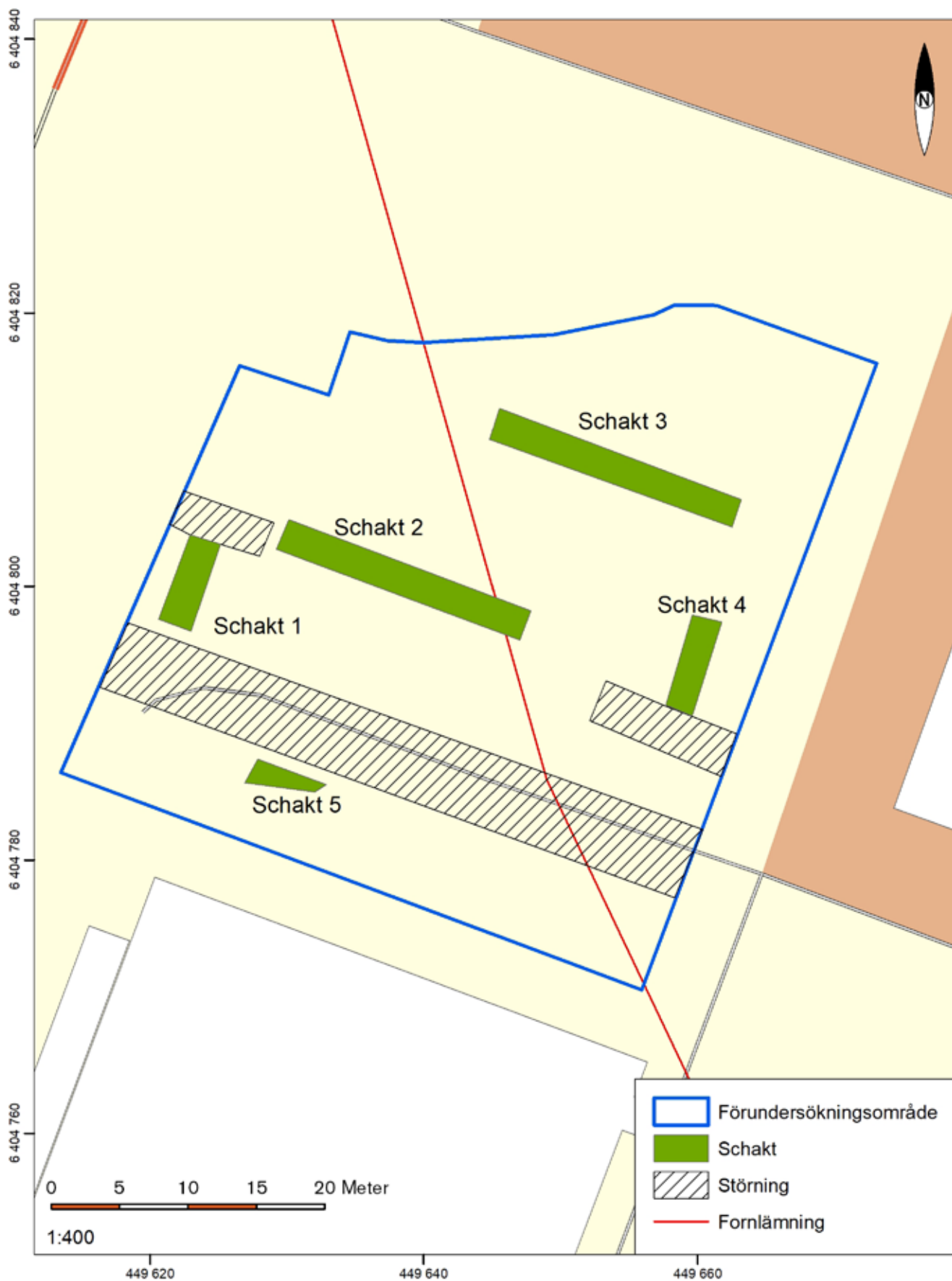
Typ av exploatering: Övrigt				
Typ av undersökning: Arkeologisk förundersökning				
Uppdragsgivare: Jönköping kommun			Ansvarig institution: Jönköpings läns museum	
Fältarbetsledare: Susanne Haltiner Nordström			Fältarbete from 17 maj 2021 tom 19 maj 2021	
Antal arbetsdagar i fält: 3				
Undersökningens omfattning	Utredd yta/m²	Schaktad yta/m²	Schakt/löpm	Volym/m³
		130		

UNDERSÖKNINGSOBJEKT OCH UNDERSÖKNINGSRESULTAT

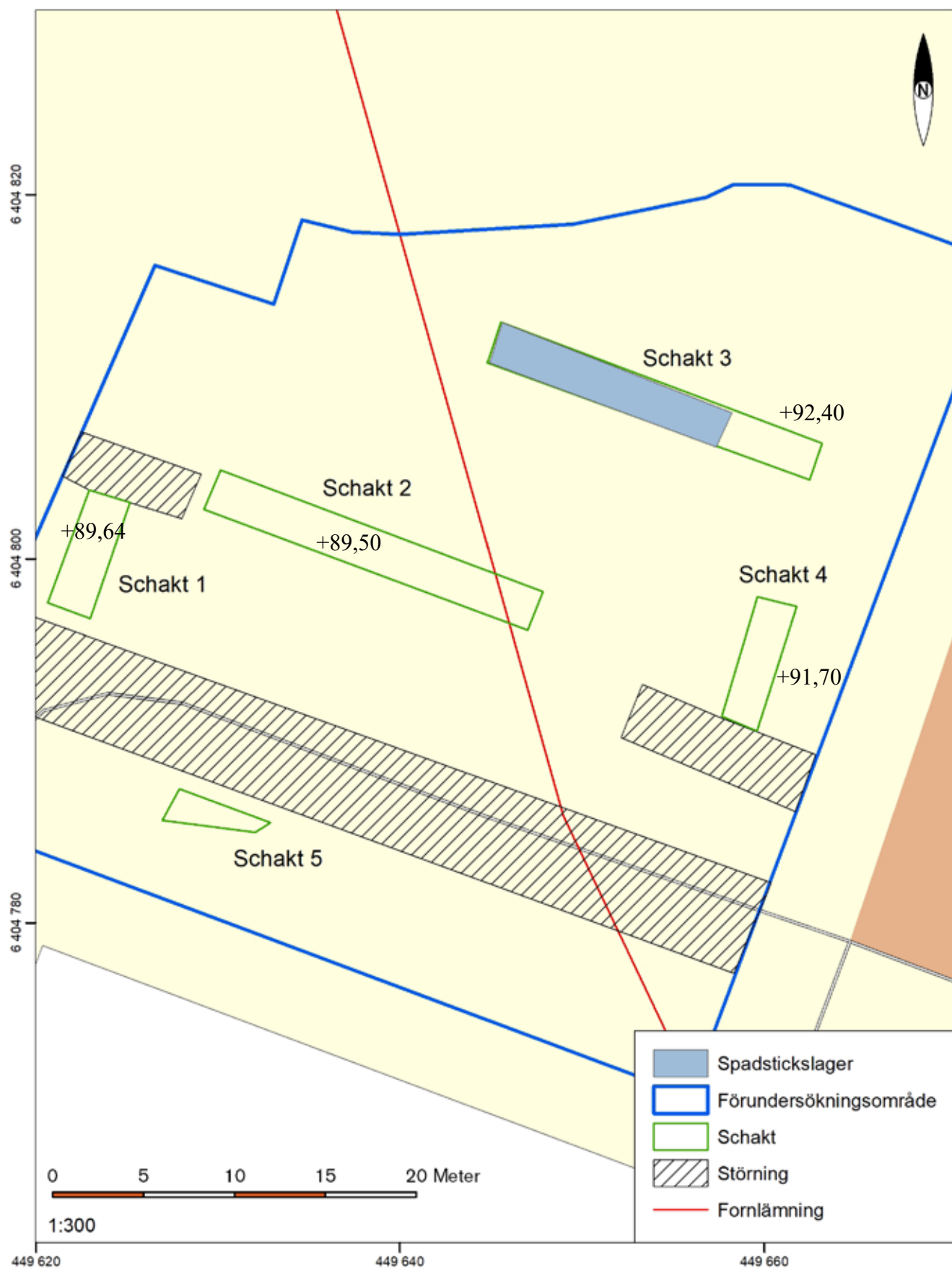
Uppgifter ur RAÄ:s fornl.reg	Sammansatta lämningar: Stadslager	
Lämningar:		
Undersökningsresultat	Sammansatta lämningar:	
Anläggningar:		
Totalt antal undersökta -gravar: -boplatiskonstruktioner:		
Datering: Nyare tid efter 1850		

Figur 1. Karta med förundersökningsområden markerat med blått. Skala 1:5000.

Figur 2. Karta med de upptagna schakten inom förundersökningen. Skala 1:400.

Figur 3. Karta med spadstickslagret markerat med blått. Här syns även höjden över havet som den orörda sanden framkom över ytan, alltså den lutning som marken har haft ner till Junebäcken. Skala 1:300.

Figur 4 och 5. Här syns de pålagda lagren i schaktväggen till schakt 2. Ytan har legat öppen under en längre tid och olika sand och jordmassor har tippats ner i svackan. Foto från söder.

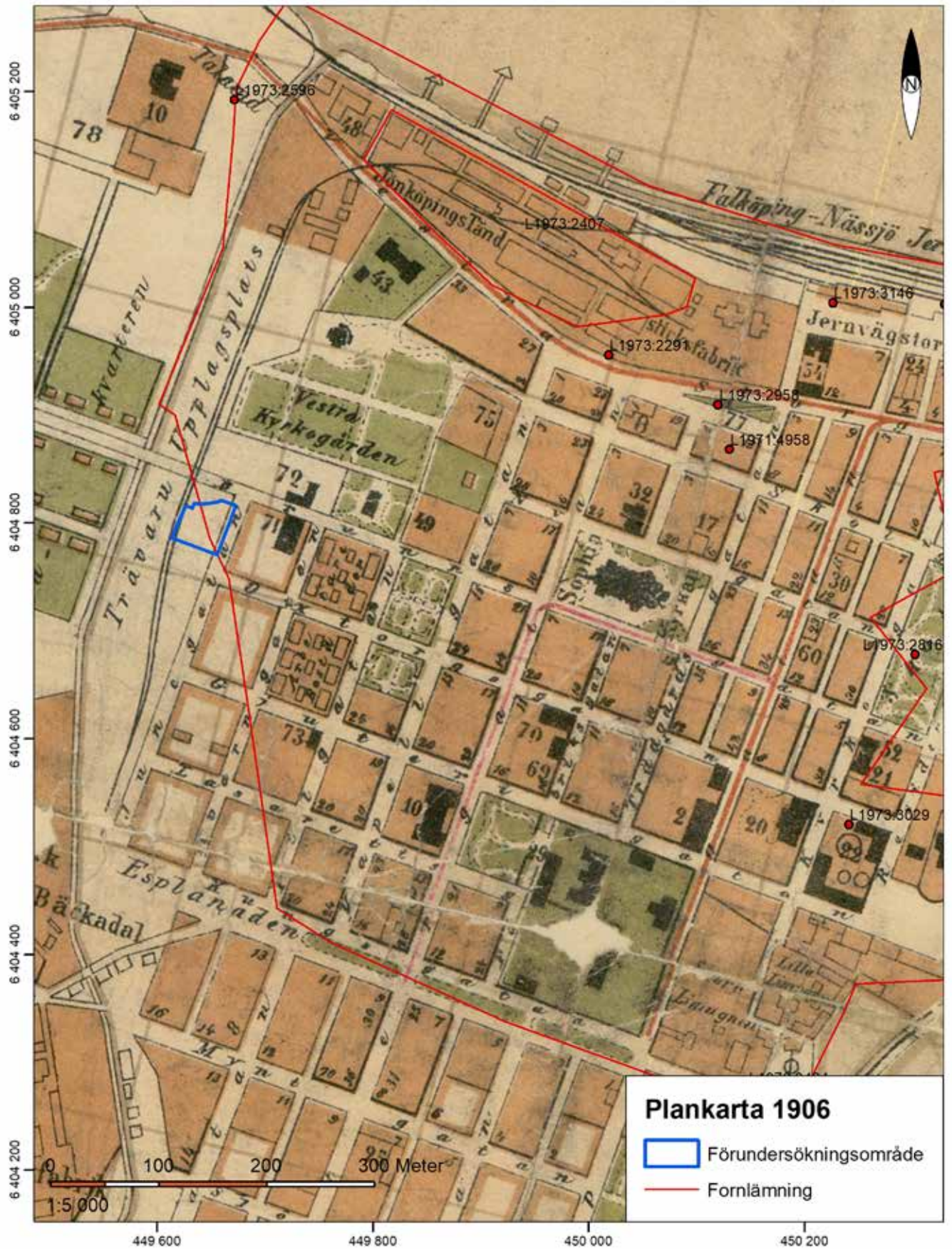

Figur 6. Här syns spadstickslagret i schakt 3. De tydliga spåren efter spaden som större prickar och i den högra kanten linjer som kan vara efter en plog eller liknande redskap. Foto från öster.

Figur 7. Karta från ca 1880 med det som då kallades Jönköpings Förstad med det aktuella området markerat med en röd ring. Här vid Brunnsgatan strax söder om kyrkogården, planerades arbetarbostäder för Tändsticksfabriken. De numererade tomterna ser ut att vara obebyggda och kan ha utgjort odlingslotter för arbetarna, vilket skulle kunna förklara spadstickslagret. Slutningen ner mot Junebäcken syns i de gröna linjerna i den vänstra kanten på kartan. Detalj från kartan Jönköpings Förstad, upprättad någon gång mellan 1877 och 1885. Metodistkyrkan invigdes 1877 och Sofiakyrkan började uppföras 1885 på det som i kartan kallas Westra Salutorget, Jönköpings kommuns arkiv.

Figur 8. Karta från 1906 som visar undersökningsområdet läge i stadens västra utkant. På tomten direkt öster om har Jönköpings Tennishus uppförts och ytan väster om används som uppslagsplats för trävaror, Jönköpings kommuns arkiv.

Figur 9. Utdrag ur ekonomiska kartan från 1950-talet. Den aktuella tomten är fortfarande obebyggd. Lantmäteriet.

Våren 2021 utförde Jönköpings läns museum en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Jupiter 12, inom fornlämning 1973:2508, stadslager Jönköpings stad. Den ursprungliga marknivån visade sig slutta neråt mot väster och Junebäcksravinen. Drygt tre meter hade marken fyllts upp ovan den ursprungliga marknivån som bestod av sand.

Odlingsspår efter arbetarna som jobbat på Tändsticksfabriken, framkom i vad som troligen var odlingslotter intill de bostäder som stod här intill vid förra sekelskiftet.

